Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi
Aralık 2014 Cilt 3 Sayı 2 (21-45)

DIŞ TİCARET UYGULAMALARINDA AKREDİTİF İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Cevdet KIZIL *, Vedat AKMAN, Nazan DEMİR*****

ÖZET

Bu çalışma, dış ticaret işlemlerinde ve uygulamalarında akreditifli ödeme şeklini incelemektedir. Günümüzün gelişen ve değişen iş dünyasında, gerçekleşen ticaret hacmi eskisine göre çok daha büyük ve şirketler arasındaki yarış ise hiç olmadığı kadar fazladır. Bu nedenle, ithalat ve ihracat yapan firmalar, işlemlerini doğru bir biçimde yapabilmek için en iyi ve en güvenilir olan ödeme biçimine başvurmak istemektedirler. Akreditifli ödeme biçiminde, taraflara bankaların işlemelerinde kesinleşmiş bir ödeme garantisi sunulmaktadır ve bu nedenle belirtilen ödeme biçimi dünyada en çok tercih edilen yöntem olarak göze çarpmaktadır. Aynı zamanda, ithalatçı ve ihracatçı tarafından firmada tutulan işlem kayıtları ve bu işlemlere aracı olan bankalarda tutulan kayıtlar da akreditif işleminin başarıyla tamamlanabilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada akreditifin tanımı, sürecinin uygulanmasındaki yardımcıları ve akreditifin türleri incelenirken, bu işlemlerin nasıl muhasebeleştirildiği de açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akreditif, Dış Ticaret, Muhasebe, İhracat, İthalat

* Yrd.Doç.Dr., Yalova Üniversitesi, İİBF, İngilizce İşletme Bölümü
**Yrd.Doç.Dr., Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü
*** Öğrenci Asistanı, Yalova Üniversitesi, İİBF, İngilizce İşletme Bölümü

Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi
Aralık 2014 Cilt 3 Sayı 2 (21-45)

THE ACCOUNTING OF LETTER OF CREDIT TRANSACTIONS IN FOREIGN TRADE PRACTICES

ABSTRACT

This paper discusses the importance of "letter of credit" in foreign trade transactions and practices. In today's changing and developing business world, trade has a larger volume than ever before and competition among companies are higher than it has ever been. That is the reason why companies which do export and import are looking for the best and most reliable way of doing their transactions. Reassurance of banks in foreign trade implementations for companies provides this safeground. This explains why letter of credit is the most preferred way of payment in foreign trade. Also, the records kept by the companies which do import and export and the records kept by banks belonging to firms are really important to accomplish the aim of the payment in letter of credit. In this paper, we mention the definitions, processing aids and the sides of payment related to letter of credit and discuss how accounting processes are carried out.

Keywords: Letter of Credit, Foreign Trade, Accounting, Export, Import

GİRİŞ

Globalleşme kavramının gün geçtikçe hız kazandığı bu günlerde, iş dünyasında, dış ticaretin ve sermaye hareketlerinin gittikçe artması, para ve finans piyasasında da büyük gelişmelerin doğmasına sebep olmuştur. Bu nedenle ihtiyaç sahipleri, yurt içi piyasalarındansa, daha çok getiri sağlayan yurt dışı piyasalarına yönelme eğilimi göstermiştir (Öztürk,2012:30). Türkiye'nin özellikle 1980'li yıllarda hız kazanmaya başlayan dış ticaret hamleleri günümüzde de katlanarak devam etmektedir ve dış ticaret artık ticaretin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir (Dölek,2007:5).

Türkiye'de yerleşik olan yerel işletmeler ile yurt dışındaki işletmelerin gelişen ticari ilişkileri, uluslararası ticari teslim şekilleri, ödeme şekilleri, ithalat-ihracat yönetmeliği, diğer dış ticaret rejimleri, gümrük ve kambiyo mevzuatı gibi kavramların önemini arttırmıştır. Yapılan her dış ticaret işleminde, işlemin tür ve özelliğine göre belgeler kullanılır ve bu belgelerin sistemli bir biçimde muhasebe standartlarına uygun olarak muhasebe kaydının yapılması gerekmektedir (Gürsoy,2009:34).

Akreditif, dış ticaretteki ödeme şekillerinden birisi olup en güveniliri olarak nitelendirilmektedir. Güvence vermek, temin etmek anlamındaki "accredites" kelimesinden gelmektedir ve kelimenin kökü bile akreditif işleminin güvencesini vurgulamaktadır. Günümüzün hızla globalleşen ve değişen iş dünyasında, işlemlerin en güvenli biçimde yapılmasını sağlamak çok önemlidir ve akreditifi bu amaca hizmet eden bir finansal araç olarak tanımlamak mümkündür (Dölek,2007:25).

Dış ticaretteki ödeme şekillerinden biri olan akreditif, temelde ithalatçı ve ihracatçının belirli koşulları yerine getirmesi sonucunda ödemenin yapılacağını gösteren bir taahhüt şeklindedir. Koşullar, tarafların, malı sözleşmede yer alan şekilde teslim edilmiş olduğunu kanıtlayan belgeleri ilgili bankalara sunması ile gerçekleşmiş olur (Demir,2002:163). Bu ödeme türünde, ithalatçının bankası, ihracatçının bankası ve ihracatçının ülkesinin tespit ettiği bir aracı banka arasında olan iletişim ile ödeme işlemi gerçekleştirilmektedir (Dölek,2007:25). Akreditif, dış ticaretteki ödeme şekilleri arasında en güveniliri olarak kabul edilmekte olup, hem ithalatçıyı hem de ihra-

catçıyı her yönden koruyan bir ödeme yöntemidir. İhracatçı, akreditifteki koşullara uygun olara malları sevk ettiğinde mal bedelini alacağına, ihracatçı da koşullara uygun olarak malları gönderdiğini kanıtlayan belgeleri ilgili bankaya sunduğunda ödemenin yapılacağından emin olmaktadır (Öztürk, 2012:303).

Akreditifteki taraflardan ilki olan *akreditif amiri,* malı ithal edebilmek için ilk adım olarak akreditifi açtırma emrini veren ve akreditifi açtıran ithalatçıyı temsil eden kavramdır ve amir bankaya maddi ve kişisel teminat gösteren, ithal edilecek mal için bankaya satış ve rehin hakkını tanıyan taraftır (Öztürk, 2012:304).

Amir banka ise akreditif amirinin, yani ithalatçının akreditifi açtığı kendi bankasıdır ve teminat yoluyla ithalatçıya kefil olur ve akreditif koşullarını yerine getirdiği takdirde de ihracatçıya ödemenin yapılacağı garantisini verir. Amir banka ithalatçının talimatı ile bir akreditif mektubu hazırlayarak ihracatçıya gönderir ve ihracatçı akreditif koşullarını ihlal etmediği sürece yükleme bedelinin ödeneceğini garanti eder. Amir bankanın ithalatçının kendi ülkesinde yer alması gibi bir zorunluluk söz konusu değildir (Dölek, 2007:26)

Lehdar adına akreditif açılan tarafı, bir başka ifadeyle ihracatçıyı temsil eden bir kavramdır. Lehdar, akreditifteki koşullara uygun bir biçimde düzenlediği belgeleri bankası aracılığıyla ithalatçıya gönderilmek üzere amir bankaya teslim etmekle yükümlüdür. Bu yolla ödeme taahhüdü elde eder ve poliçesine kabul imzasını alır. (Özkan, Tunahan, Demir, 2005:7)

Muhabir banka, ihracatçının bankasıdır ve akreditif işleminin yürütülebilmesi için gerekli olan muhabirlik ilişkisi ile aralarında işlem yapılacak olan iki bankayı birbirine bağlama görevini üstlenen bankadır. İhracatçının ülkesinde bulunur ve akreditifin açıldığını ihracatçıya bildirir. İhracatçının ithalatçıya göndereceği belgeleri kabul ederek lehdara ödemeyi yapar (Öztürk, 2012:304).

Teyitsiz Akreditif lehtara ödeme garantisini veren, sadece amir banka olduğunda ve lehdarın bankasının herhangi bir ödeme yükümlülüğü olmaması koşuluyla açılan akreditif türüdür. *Teyitli Akreditif* ise, teyitsiz akreditiften farklı olarak lehdarın bankasının, amir bankanın teyidine ek olarak kendi teyidini de eklediği akreditif türüdür ve teyitsiz akreditifle karşılaştırıldığında hem amir banka, hem de lehdarın bankası alınan riski en aza indirmiştir (Yılmaz, 2011:44).

Devredilebilir Akreditif genellikle ihracatçı firmanın aracı durumunda olduğu, komisyoncu tarzında iş yaptığı durumlarda, firmanın akreditif kapsamındaki malı, yüklemesinin yapılması için başka bir firmaya devretmesine imkan sağlayan akreditif türüdür (Dölek, 2007:32).

Kırmızı Şartlı Akreditif, peşin ödemeli akreditif olarak da bilinir. İhracatçının bazı durumlarda malı sevk etmeden önceki harcamaları için avans talep edebilme hakkı vardır ve bu gibi koşullarda avansa olanak sağlayan akreditif türü kırmızı şartlı akreditif olarak adlandırılmaktadır. Bu ödeme türünün bu şekilde adlandırılmasının esas sebebi, geçmişte ödeme metinlerinde, peşin ödeme yapılacağı yazısının dikkat çekmesi ve hemen göze çarpması amacıyla kırmızı kalem ile yazılmasıdır (Öztürk, 2012:311).

Yeşil Şartlı Akreditif yine kırmızı şartlı akreditifteki gibi avans imkanı içerir, fakat ek olarak malın bir kısmının ihracatçı adına avans karşılığında depolanması koşulunu da içermektedir. İhracatçı, akreditif koşullarında belirtildiği kadar malı antrepoya teslim ettikten sonra aldığı ambar makbuzunu bankaya teslim etmesi sonucunda avansı tahsil edebilir (Dölek, 2007: 35).

Geri Dönülemez Akreditif, lehdarın, lehdar bankanın, amirin ve amir bankanın dördünün birden onayı olmadan taraflardan herhangi birinin ne koşul altında olursa olsun akreditif sürecinden vazgeçmesini önleyen akreditif türüdür (Yılmaz, 2011:49).

Karşılıklı Akreditif, transit ticarette kullanılan bir yöntemdir ve bu türde aracı firma hem ithalatçı, hem de ihracatçı konumundadır. Satışı yapacağı ülkede, aracı firma adına açılmış olan akreditifi teminat göstererek, ithalat yapacağı ülkenin lehine bir akreditif açabilir. Bu nedenle ikinci akreditif

birinciye karşılık gösterilerek açıldığı için, ikinci açılana karşılıklı akreditif adı verilir. Bu akreditif türü avansı fazla olmasına rağmen, sorumluluğu ve riski yüksek olduğu için bankalar tarafınca fazla tercih edilmemekte ve nadir olarak uygulanmaktadır (Şahin, 2012:10).

Yenilenen(Rotatif) Akreditif genellikle belirli bir müşteriden yüksek tutarlı veya devamlı alımlarda kullanılır ve akreditifin koşulları çerçevesinde, akreditif tutarının bir kısmı kullanıldıkça bir işleme veya değişikliğe gerek kalmadan, tutar kendiliğinden yenilenir ve işlemin sürekli tekrarlanması zorluğundan kaçınılırken aynı zamanda yüksek miktarda siparişin fiyat avantajından yararlanılır (Çolakoğlu, 1996:25)

Kabul Kredili Akreditif, ödemenin tıpkı vadeli akreditifte olduğu gibi mal bedelinin akreditifte belirtilen vade sonunda yapıldığı bir akreditif türüdür. Vadeli akreditiften tek farkı yapılacak ödemenin ve koşullarının bir poliçe ile netleştirilmiş, sabitlenmiş olması ve buna akreditifte yer verilmiş olmasıdır (Yılmaz, 2011:61).

Teminat Akreditifi, akreditif koşullarında belirlenen ve ithalatçı ile ihracatçı arasındaki sözleşmeden doğan borçların ödenmemesi koşulunda ödemenin garanti altına alınmasını, ithalatçının bankasının, ithalatçının sorumluluğunu yerine getireceğini ihracatçıya garanti eden akreditif türüdür (Şahin, 2012:12).

Karışık Ödemeli Akreditif, adından da anlaşılacağı üzere, akreditifin koşulları arasında birden çok ödeme biçiminin olduğu ödeme türüdür ve lehdara ödenecek bedelin, farklı akreditif türlerine göre ödenebilmesine olanak sağlamaktadır (Yılmaz, 2011:75).

*Görüldüğünde Ödemeli Akreditif*te ödeme, amir bankanın verdiği yetkiye dayanarak, lehdarın akreditif şartlarına uygun olan vesaiki teyit veya ihbar bankası aracılığıyla ibraz etmesidir. Başka bir deyişle, ödemenin amir banka veya teyit bankası evrakları görüldüğünde yapılmasını ifade eder (Öztürk, 2012:307).

Vadeli Akreditif, mal bedelinin ödenmesi işleminin, görüldüğünde ödemeli akreditifin aksine, vesaiklerin ibrazından sonra değil, akreditifte belirlenen süre içerisinde ödenmesine olanak sağlayan akreditif türüdür. Bu tür akreditifte vadenin başlangıç tarihi genellikle malın yüklenme tarihini esas alır ve akreditif koşullarına uyulduğu sürece ödeme bu vadeye uyularak yapılır (Yılmaz, 2011:57).

1. LİTERATÜR TARAMASI

Mutlu Yılmaz (2011), yapmış olduğu çalışmada dış ticaret işlemleri sürecindeki en büyük soru işaretinin ihracatçının sattığı malın bedelini tahsil edip edemeyeceği olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, bu gibi sorunların ortadan kalkması için ödenmeme riskine karşı, özellikle ihracatçıyı, bankalar tarafından güvence altına almış olan akreditifli ödeme biçiminin en doğru biçimde nasıl uygulanabileceğini incelemiştir.

Hatice Yurtsever (2010), araştırmasında ithalatçı ile ihracatçı arasında çıkabilecek olası problemleri önlemek amacıyla, bankalar aracılığıyla yapılan bir ödeme ve finansman biçimi olan akreditifin kullanımından söz etmiştir. Üzerinde durulan esas konu ise, dış ticaret işlemlerindeki aracı bankaların komisyon ve komisyon üzerinden vergi alması, fakat bu komisyonun parasal miktarı hakkında yeknesak kurallar gereğince herhangi bir miktar sınırlamasının olmamasını ve bu nedenle bankaların bazen haksız vergi ve komisyon alması durumudur. Çalışmada bu sorunun düzeltilmesi için Uluslararası Ticaret Odası'na çözüm önerileri sunulmuştur.

Abdurrahman Özalap (2010), yürütmüş olduğu çalışmada akreditifin ihracatçı ve ithalatçı açısından en güvenli ödeme şekli olmasına rağmen riskleri ve tabi olduğu koşullar bilinmediği ve bilinçli olarak kullanılmadığı takdirde bir o kadar riskli ve tehlikeli olmasından bahsetmiştir. Ayrıca, karşılaşabilecek sorunları önlemek için akreditifin doğru ve güvenli olarak kullanılmasını sağlayacak çözüm önerilerini incelemiştir.

Mutlu Yılmaz, Gökşen Topuz, Ahmet Özken ve Aslıhan Kocaefe Cebeci (2009), yayınlamış oldukları makalede, dış ticaretteki uluslararası ödeme şekillerinden biri olan akreditifteki kuralları ve uygulamaları oluşturan

UCP (Uniform Custom and Practice)'nin son hali olan UCP 600 ile getirilen yenilikleri ele almış ve bir önceki versiyonu olan UCP 500 ile aralarındaki farklılıkları göstererek, UCP 600'ün yorum, uygulama ve getirdiği yeni faydaları değerlendirmiştir.

Ali Polat (2008), paylaşmış olduğu çalışmasında diğer ödeme türleriyle karşılaştırıldığında akreditifin güvenilirliğini, akreditifin tarihsel sürecini ve tanımı ile birlikte belgeler, rezerv konuları ve bu konular kapsamında UCP 600 ile gelen farklılıkları incelenmiştir.

Mustafa Cem Yeniaras (2006), makalesinde küreselleşmenin gün geçtikçe hız kazandığı ve ticaretin gelişip değiştiği günümüzde, akreditifli ödeme yönteminin önemini, gerekliliğini tartışırken aynı zamanda akreditifin küresel ve tarihsel gelişimi ile hukuki çerçevesini, Milletlerarası Ticaret Odası'nın bakış açısıyla değerlendirmiştir.

Ömer Özkan, Hakan Tunahan ve Hasan Demir (2005), çalışmalarında dış ticarette bir ödeme ve finansman yöntemi olan akreditifin tanımlanması ve özelliklerinin açıklanmasının ardından, Türkiye'nin Türki Cumhuriyetlerle olan dış ticaretini geliştirmede ve ticaret hacmini arttırmada, Karşılıklı Akreditif yönteminin oynayacağı rolü açıklamıştır.

Seza Reisoğlu (2005), eserinde uluslararası ithalat ve ihracat, devletlerin hukuk sistemleri, mahkemelerindeki uygulama farklılıkları, her ülkedeki yasaların ve mevzuat kısıtlamalarının farklılığı ve alıcı ile satıcılar için değişen risk durumları gibi sebepler dolayısıyla akreditifli ödeme şeklinin uluslararası arenada bankalar aracılığıyla yapılan ve en çok başvurulan yöntem olduğunu sebepleriyle birlikte belirtmiştir.

2. UYGULAMA

Daha önce de belirtildiği gibi, yapılan muhasebe kayıtlarının bir kısmı ithalatçı veya ihracatçı firma, bir kısmı ise işlemleri yürütmede yetkili olan bankalar tarafından tutulmaktadır. Bu bölümde, X firmasından edinilen bir akreditif işlemi fiş kaydına aşağıda yer verilmiştir. Mahsup fişinin ait olduğu firma bilgisi gizli tutulmuştur.

Tablo 1: Akreditif İşlemi Fiş Kaydı (Mahsup Fişi)

MAHSUP FİŞİ

Fis No: 110
Yevmiye No: 108
Açıklama

Hesap Kodu	Hesap Adı	Açıklamalar	Borç Tutarı	Alacak Tutarı
153.01.100	DIGER TICARI MAL ALISLARI	159.02.012 HS DAN VIRMAN	138,331.87	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UTS 1D87609 BALKAN KARA-NAKLIYE	600.00	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UTS 1D81919 RUMELI	510.00	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44D UKS 2D8546 GV	6,678.86	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44D UKS 2D8546 GV	53.00	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UTS 3D7804 CMA CGM	708.00	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UTS 3D7803 CMA CGM	4,895.10	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UTS 4D1438 CMA CGM	232.48	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UISS 1D0 BIROMAK	33.90	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44F UTS 3D71461 KUMPORT	1,023.72	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.44M UASLD BEDELI	123,596.81	
191.01.001	%18 INDIRILECEK KDV	FT 371461 KUMPORT	77.18	
191.01.001	%18 INDIRILECEK KDV	FIS 10 BIROMAK	6.10	
191.01.001	%18 INDIRILECEK KDV	FT 37804 CMA CGM	46.16	
191.01.001	%18 INDIRILECEK KDV	DK 28546 GV	25,324.58	
191.01.001	%18 INDIRILECEK KDV	FT 181919 RUMELI	91.80	
191.01.001	%18 INDIRILECEK KDV	FT 187609 BALKAN KARA-NAKLIYE	108.00	
159.02.012	DM DISPLAY CO.LTD	--68516.441 UI33S DHS A VIRMAN		138,331.87
320.01.031	RUMELI GÜMRÜK MÜS.LTD.STI.T.181919 RUMELI			601.80
320.01.031 RUMELI GÜMRÜK MÜS.LTD.STDI.EKONT ILE ÖDEME				33,905.34
320.01.119 CMA CGM DENIZ ACENTELIGI AFT.S.3. 7803 CMA CGM				4,895.10
320.01.119 CMA CGM DENIZ ACENTELIGI AFT.S.3. 7804 CMA CGM				754.16
320.01.119 CMA CGM DENIZ ACENTELIGI AFT.S.4. 1438 CMA CGM				232.48
320.02.020 DM DISPLAY CO.LTD --68516.44M UASL DBEDELI				123,596.81
		Toplam	Toplam	
		302,317.56		302,317.56
		Bakiye	Bakiye	
		0.00	0.00	

Uygulama kısmında, aynı zamanda akreditifli ödeme şeklinin muhasebeleştirilmesinde hangi hesapların kullanıldığı ve kayıtların ne şekilde yapıldığı örnekler ile belgeler aracılığıyla incelenmiştir.

Örnek 1:

A işletmesi, Avustralya'da yerleşik bir firmaya iş makinesi parçası satma konusunda 40.000 AUD tutarında ihracat yapılması konusunda anlaşmaya varmıştır. 15 Nisan 2001 tarihinde firma, bankasından lehine ihracat bedeli tutarında akreditif geldiğini öğrenmiştir (Demir, 2002: 72). (1 AUD= 500.000 TL)

15.04.2001

900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR 20.000.000.000

90 İhracat Siparişinden Borçlular

950 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR 2.000.000.000

90 İhracat Siparişinden Alacaklılar

/

25 Nisan 2001 tarihinde sevkiyat gerçekleşmiştir.(1 AUD= 505.000 TL)

25.04.2001

120 ALICILAR HESABI 20.20.000.000

20 Yurtdışı Alıcılar

601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI 20.200.000.000

10 Doğrudan Yapılan İhracat

/

Örnek 2:

B firmasının ithalat işlemleri şu şekildedir:

1) B, ithalat için oluşan 700 TL'lik masrafı 01.07.2011 tarihinde kasadan ödemiştir.

01.07.2011

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS 700-

159.09 İthalat Sipariş Giderleri

100 KASA HS 700-

/

2) B, ithalat bedeli olan 70.000 Doları 02.07.2011 tarihinde bankadan transfer ederek ödemiştir (Kaya, 2012: 483). (1 Dolar = 1.50 TL)

02.07.2011

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS 105.000-

159.09 İthalat Sipariş Giderleri

102 BANKALAR HS 105.000-

/

Örnek 3 :

İhracat işlemleriyle uğraşan Z Firması, merkezi Japonya'da bulunan bir firmadan 500 $'lık alacağını 05.12.2014 tarihinde tahsil etmiştir. Tahsilat Z Firması'nın banka hesabına ulaşmıştır. 05.12.2014 tarihinde efektif alış kuru 1$= 2 TL şeklindedir.

05.12.2014

102 BANKALAR HS	1.000-	
102.02 Döviz Tevdiat		
120 ALICILAR HS.		1.000-
120.02 Yurtdışı Alıcılar		

/

Örnek 4:

İhracat işlemleriyle ilgilenen Y İşletmesi, döviz tevdiat hesabında bulunan 1500$'ı, 03.12.2014 tarihinde ticari mevduat hesabına döviz kuru 1$ = 1.95 TL iken aktarmıştır.

03.12.2014

102 BANKALAR HS	2.925-	
102.01 TL Banka Hesapları		
102 BANKALAR HS.		2.925-
102.02 Döviz Tevdiat Hesapları		

/

Örnek 5:

İhracat işlemleriyle uğraşmakta olan F. Güzel firmasının bankada bulunan yabancı para hesaplarında dönem sonunda 250 TL'lik bir kur geliri oluşmuştur.

102 BANKALAR HS	250-	
102.02 Döviz Tevdiat Hesapları		
646 Kambiyo ve Borsa Değer Artış Karları		250-

Örnek 6:

İhracat işlemleriyle uğraşmakta olan G. Ekin firmasının bankada bulunan yabancı para hesaplarında dönem sonunda 300 TL'lik bir kur zararı oluşmuştur.

656 Kambiyo ve Borsa Değer Azalış Zararları	300-	
102.02 Döviz Tevdiat Hesapları		
102 BANKALAR		300-
102.2 Döviz Tevdiat Hesapları		

Örnek 7:

Almanya'ya ihracatta bulunan C. Aykut firması, A. Schule firmasından alacağı olan 2.000 €'ya karşılık 03.12.2014 tarihinde senet almıştır. Belirtilen tarihte 1€ = 2.7 TL'dir.

03.12.2014

121 ALACAK SENETLERİ HS	5.400-	
121.02 Yabancı Paralı Alacak Senetleri		
120 ALICILAR HS.		5.400-
120.02 Yurtdışı Alıcılar		

Örnek 8:

F. Çoban firması, 04.12.2014 tarihinde, İtalya'da bulunan Pacioli firmasına 3000 €'luk bir satış yapmıştır. 04.12.2014 tarihinde 1€ = 2.8 TL'dir.

04.12.2014

120 ALICILAR HS	8.400-	
120.02 Yurtdışı Alıcılar		
120.02.001 Pacioli Firması		
601 YURTDIŞI SATIŞLAR HS.		8.400-
601.01 Pacioli Firması		

Örnek 9:

R. Demir firması ithal edilecek olan 2000 $ değerinde bir bilgisayar oyun konsolu için 500 TL'yi ithal harcı kapsamında Vergi Dairesi'ne 05.12.2014 tarihinde yatırmıştır.

05.12.2014

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS 500-

159.03 İthalat Sipariş ve Giderleri

159.03.001 …. No. Ref.

159.03.001.006 Vergi ve Harç.

100 KASA HS. 500-

100.01 Nakit Kasası

/

Örnek 10:

U. Yücel firması, ithal edeceği mal ile ilgili olarak 05.12.2014 tarihinde 150 TL'lik gümrük masrafı yapmıştır.. Mal ile ilgili olarak gümrükte ödenen KDV tutarı 30 TL'dir.

05.12.2014

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS 150-

159.03 İthalat Sipariş ve Giderleri

159.03.001 …. No. Ref.

159.03.001.004 Gümrük Masrafları

191 İNDİRİLECEK KDV HS. 30-

191.01 Alış KDV

100 KASA HS. 180-

100.01 Nakit Kasası

/

Örnek 11:

E. Arıcı bir malın ithalatı için gümrük komisyoncusuna 05.12.2014 tarihinde 150 TL ödemiştir. Gümrük komisyoncusunun ücreti ile ilgili makbuzda KDV tutarı 10 TL olarak yer almaktadır. Ödenecek gelir vergisi stopajı ise 15 TL'dir.

05.12.2014

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS 150-

159.03 İthalat Sipariş ve Giderleri

159.03.001 …. No. Ref.

159.03.001.009 Gümrük Kom.

191 İNDİRİLECEK KDV HS. 10-

191.01 Alış KDV

364 ÖDENECEK DİĞER VERGİLER 15-

364.03 Serbest Meslek Stopajları

100 KASA HS. 145-

100.01 Nakit Kasası

/

Örnek 12:

M. Sarıtaş firması, Fransa'dan 300 TL değerinde bir ekmek kızartması makinesi ithal etmiştir. Belirtilen malla ilgili gümrük masrafları 50 TL, banka masrafları 30 TL, gümrük komisyonu ise 40 TL'dir. Fiili ithalat tamamlanıp ilgili stok kaydına devredilmiştir. Bir başka ifadeyle, yurtdışı sipariş avanslarının ilgili stok hesabına devri gerçekleşmiştir.

153 TİCARİ MALLAR	420-	
153.01 X Marka Ekmek Kızartma Makinesi		
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		420-
159.03 İthalat Sipariş ve Giderleri		
159.03.001 …. No. Ref.		
159.03.001 Mal Bedeli		300
159.03.004 Gümrük Masrafı		50
159.03.005 Banka Masrafları		30
159.03.007 Gümrük Komisyonu		40

Örnek 13:

Y. Sarıtaş firması, 1500 $ tutarında vadeli akreditif işlemi kapsamına giren ithalatı İspanya'da bulunan R. Garcia firmasından yapmıştır. İthalat 05.12.2014 tarihinde gerçekleşmiştir. Döviz kuru 1$ = 2 TL şeklindedir. İthal edilen malın bedeli daha ileri bir tarihte ödenecektir.

05.12.2014

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI	3.000-	
159.03 İthalat Sipariş ve Giderleri		
159.03.001 …. No. Ref.		
159.03.001 Mal Bedeli		
320 SATICILAR		3.000-
320.02 Yurtdışı Satıcılar		
320.02.001 R. Garcia Firması		

/

Örnek 14:

E. İşçimen firması, yurtdışı satıcılardan olan Portekiz'deki N. Gomez firmasına 2800 TL tutarındaki borcunu 05.12.2014 tarihinde bankadan ödemiştir. Ancak, belirtilen borcun vadesinde ödenmemesinden ötürü 50 TL'lik bir faiz gideri de söz konusudur. Dolayısıyla, E. İşçime firması N. Gomez firmasına 2800 TL'lik borcunu faiziyle birlikte ödemiştir.

05.12.2014

320 SATICILAR	2.800-	
320.02 Yurtdışı Satıcılar		
320.02.001 N. Gomez firması		
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	50-	
780.01 Kısa Vadeli Borç Giderleri		
780.01.002 Faiz Gideri		
102 BANKALAR		2.850-

Örnek 15:

Y. Giray firması hammadde ithal etmek amacıyla Garanti Bankası'ndan 9 ay vadeli 20.000 TL tutarında krediyi 05.12.2014 tarihinde almıştır.

05.12.2014

102 BANKALAR	8.000-	
102.01 TL Banka Hesapları		
102.01.006 Garanti Bank. Balat Şb. Hes.		
300 BANKA KREDİLERİ		8000-
300.03 İthalat Kredileri		
300.03.001 Garanti Bankası Balat Şb. Hes.		

Örnek 16:

O. Öztürk firmasının yabancı paralı borç senetleriyle ilgili olarak 500 TL'lik kur geliri hesaplanmıştır.

321 BORÇ SENETLERİ	500-	
321.02 Yabancı Paralı Borç Senetleri		
159 Kambiyo ve Borsa Değer Artış Karları		500-

Örnek 17:

M. Altınkaya firması, Polonya'da bulunan W. Krakow firmasından 05.12.2014 tarihinde 1500 $'lık bir sipariş almıştır ve bununla ilgili olarak havale, Polonya'dan aynı gün M. Altınkaya firmasının İş Bankası'ndaki hesabına gönderilmiştir. Belirtilen tarihte 1$= 2TL'dir.

05.12.2014

102 BANKALAR	3.000-	
102.01 TL Banka Hesapları		
102.01.006 İş Bankası Altıyol Şubesi		
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI		3000-
340.02 Yurtdışı Sipariş Avansları		
340.02.001 W. Krakow		

Örnek 18:

İ. F. Pazarlı firmasının İsviçre'ye satmış olduğu kumaşların maliyeti 5.000 TL'dir.

620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ	5.000-	
620.02 Yurtdışı Satılan Mamuller Maliyeti		
620.02.001 Kumaş		
152 MAMULLER		5.000-

3. SONUÇ

Çalışmada yer alan tüm açıklamalar ve uygulama kısmındaki incelemeler doğrultusunda, akreditif en kısa biçimde bankanın koşullara bağlı olarak verdiği ödeme garantisi olarak tanımlanabilir. Bu ödeme şeklinde, ihracatçı malları koşullara uygun olarak sevk ve teslim ettiğinde mal bedelini alacağından, ithalatçı ise, anlaşmanın koşullarına uygun bir biçimde akreditifi açtırdığında, malları teslim alacağından emin olur. Akreditifli ödeme biçimi genellikle birbirini tanımayan taraflarca tercih edilir ve dünyada en çok kullanılan, iki tarafı da koruyan ödeme biçimidir (Hayırlıoğlu, 2007:13).

Akreditifli ödeme şeklinde izlenen süreç aşağıdaki gibidir:

- İhracatçı ve ithalatçı firma arasında sözleşme yapılır.
- İhracatçı firma, bankasından ithalatçı firmanın lehine bir akreditif açılmasını ister.
- İthalatçı firmanın bankası, akreditifin açıldığını ihracatçının bankasına iletir.
- İhracatçı firmanın bankası, akreditifin açıldığını firmaya bildirir.
- İhracatçı firma, mallarını ithalatçı firmanın ülkesine gönderir.
- İhracatçı, malın sevk belgelerini kendi bankasına teslim eder.
- İhracatçı firma, mal tutarını kendi bankasından tahsil eder.
- İhracatçı firmanın bankası gerekli belgeleri, ihracatçının bankasına iletir.
- İthalatçının bankası, mal tutarının hepsini veya kalan bölümünü aldıktan sonra gerekli dokümanları ithalatçı firmaya ciro eder.
- İthalatçı firma malı gümrükten alır ve akreditifle alakalı olan banka masrafları, ithalatta malın maliyetine, ihracatta ise, pazarlama satış dağıtım giderine kaydedilebilir (Gürsoy,2009:101).

Dış ticaret işlemlerinin genelinde, işleme konu olan mal ve hizmetlerin üretimi, tedarik edilmesi, planlanması, pazarlanması, ithalatının ve ihracatının gerçekleşmesi, dosyaların beyanından kapatılmasına kadar geçen süreçteki planlama hususunda muhasebenin önemi büyüktür (Yılmaz, 2011:50). Akreditifli ödeme şekli ele alındığında ise, yapılan muhasebe kayıtlarının bir kısmı firmaların kendisinde, bir kısmı ise aracı bankalarda tutu-

lur. En güvenli olduğu kabul edilen ve en yaygın kullanılan ödeme biçimi olan akreditifin başarıyla uygulanabilmesi için, muhasebe kayıtlarının doğruluğu ve verimliliği önemlidir.

KAYNAKÇA

Abdurrahman Özalap, Akreditif, Risk ve UCP Kitabı, Türkmen Kitabevi, 2010. s. 56.

Ali Dölek, Dış Ticaret ve Gümrükleme İşlemleri, DTR Basım Yayım Dağıtım, 2007. s. 5, 25, 26, 32, 35.

Ali Polat, Uluslararası Ticarette Akreditifli Ödemeler ve UCP, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:7 Sayı:13, 2008. s. 209.

Arife Şahin, İhracat Ödeme İşlemleri, İGEME Etüd Merkezi, 2002. s. 10, 12.

Feridun Kaya, Uluslararası Ticaret İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Beta Basım Yayın, 2012. s. 483.

Gökşen Topuz, Mutlu Yılmaz, Ahmet Özken, Aslıhan Kocaefe Cebeci, Akreditiflere İlişkin Uluslararası Düzenlemeler Olan UCP 500 VE UCP 600'ün Mukayeseli Analizi, SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2009. s.359.

Hatice Yurtsever, Uluslararası Ödeme Şekillerinde Bankalarca Alınan Komisyon ve Vergi Üzerinde Eleştirel Bir Yaklaşım, Ege Akademik Bakış, 2010. s. 855.

İbrahim Hayırlıoğlu, İhracatta KDV İadesi ve Muhasebeleştirilmesi, Mizan-türk, Muhasebe, Vergi ve Denetim Detayları, 2007. s. 13.

Musa Demir, Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi, Detay Yayınları, 2002. s.72, 163.

Mustafa Cem Yeniaras, Uluslararası Ticarette Akreditif ve Belge Karşılığı Ödeme, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 80, Sayı: 1, 2006. s.107.

Mustafa H. Çolakoğlu, Dış Ticaret, KOSGEB, 1996. s. 25.

Mutlu Yılmaz, 111 Soruda Akreditif, Optimist Yayın ve Dağıtım, 2011. s. 11, 44, 49, 57, 65, 75.

Nazım Öztürk, Dış Ticaret Kuram Politika ve Uygulamaları, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2012. s. 30, 303, 304, 307, 311.

Ömer Özkan, Hakan Tunahan, Hasan Demir. Avrupa Birliği, Türkiye ve Türki Cumhuriyetler Arasındaki Ticarette Kullanılabilecek Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Karşılıklı Akreditif. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 2005. s. 3, 7.

Seza Reisoğlu, Hukuki Açıdan Akreditif ve Uygulama Sorunları, Bankacılar Dergisi, Sayı 52, 2005. s. 39.

Yaser Gürsoy, Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi, 36, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2009. s. 34, 101.